

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, în 21 Decembre, 1887.

Situațiunea grea europeană ne a atras cu totul atențiunea dela lucrurile, cari se petrec în statul nostru, în mijlocul nostru, și cari mult ne împedecă în nisuițele noastre spre desvoltare în direcțiune sănătoasă, după cum cere firea naturală a acestei desvoltări, dacă voim ca ea să fie sănătoasă. Situațiunea în nimica nu este mai luminată acuma, ca înaintea sărbătorilor bisericeii apusene, din contră ea este cu mult mai critică. Cu toate acestea unele aparințe în vieța internă a statului nostru ne face să ne întoarcem privirile dela cestiunea europeană încordată la afacerile noastre interne, cari încă nu trebuiesc neglijate cu totul.

Dela introducerea dualismului încoace toate cercurile mai de influințe unguresci par a fi cuprinse de amețală, încât nu mai pot da pept cu curentul chemat a maghiarisa suprafața pământului de sub coroana Sântului Stefan.

Pas de pas s'a călcat drepturile nemaghiarilor din această patrie, și curentul bolnăvicios a căutat să se îmbrace în formele legale constituționale.

Am vădut cum s'a eludat consecuent articolul de lege XLIV din anul 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților cu privire la folosirea limbei lor în justiție.

Am vădut, pe ce cale s'a făcut noua arondare a comitatelor, cum s'a regulat cercurile electorale în Transilvania, supuinđu se unui alt cens în ce privește dreptul electoral activ și passiv al cetățenilor.

Am vădut excepționalele măsuri, luate în mai multe direcțiuni contra bisericeii noastre ortodoxe-orientale în special, și în general contra unor confesiuni, cari au credincioși, cărora le place a lăuda pe Dumnezeu în limba lor maternă, care nu este cea maghiară.

Am vădut, decretându-se articolul de lege XVIII din 1879, prin care s'a introdus limba maghiară ca studiu obligat în scoalele populare, și legea s'a decretat cu putere retroactivă pe câți-va ani față cu învățătorii cei bătrâni.

Am vădut ca se nu mai înșirăm alte gravamene, — comedia introdusă cu maghiarisarea numelor, cu maghiarisarea numelor românesci, denaturate prin scrierea cu ortografia ungurească, am vădut barbaris mele provenite din maghiarisarea numirilor străine și nu odată ne am ridicat cuvântul contra denaturării numelor românesci, accentuând în general și denaturarea numelor străine, pe cari toată lumea le

scrie în ortografia limbei respective, numai unguirii schimonosite în ortografia lor.

Cu deosebire făceau esces de zel în direcțiunea aceasta, și mai fac încă și în ziua de astăzi direcțiunile gimnasiilor de stat, cari sunt frecventate de români și abuzul merge așa de departe, încât numele românesci sunt cu totul denaturate, așa că este măestrie a le mai cunoasce.

Contra maniei de a scrie numele străine în ortografia ungurească s'a născut în timpul din urmă o reacțiune, despre care încă nu putem dice, că va și cuceri ceva teren.

În diariul „Egyetértés“, numărul dela 18/30 a lunii curgătoare, cunoscutul anteluptătoriu al partidei Kosuthiste, Hélfy Ignác, publică o foiță sub numirea: **Sovinizm limbistic**, în care condamnă direcțiunea împămîntenită de a scrie numele străine în ortografie ungurească, și nu fără cuvânt dice, că dacă „Boccaccio“, Chateaubriand“, „La Rochefoucauld“ se vor scrie: *Bokácsó*, *Sátóbrían* și *Lárosfukó* atunci nime nu va mai ști cine anume sunt sau au fost acesti oameni. De acest soi de profanări noi am putea înșira cu sutele, o am și făcut aceasta, și fără rezultatul dorit, căci maghiarisarea numelor de famlii și comune românesci nouă nu ni se pare a fi un lucru de caprițiu al unor diariști, ci un punct din programa cea mare, cu care trebuie să ne facem seama, căci pentru realizarea ei lucră toată suflarea ungurească, anume s'a constituit prețutindenea în reuniuni, cărora le-a dat făimosul nume: reuniuni culturale.

Reacțiunea ce e drept e îndreptată contra acestora, cari falsifică cuvintele franceze, numai pe aceia e supărat domnul Hélfy, și ne spune cum a învățat el limba francesă, pe timpul când cuvintele franceze nu se scriau în ortografia ungurească.

Cumcă contra direcțiunii de a se maghiarisa toate lucrurile de pe globul Ungariei nu va lua pozițiune nici acest apostol al purismului în limba ungurească, despre aceasta ne convinge însuși în citata foiță, unde scrie de încheere: „Se nu maghiarisăm ortografia limbilor străine, căci aceasta nu este chemarea noastră, și nici nu este în aceasta nici un patriotism. **Avem noi destule de maghiarisat aici la noi. Fie-ne destul atâta.**“

Așa închee d-l Hélfy.

Reacțiunea deci deocamdată nu ne privește pe noi.

Se sperăm însă timpuri mai bune, mângăere având în consciința, că tot începutul este greu.

altul, salutându-se în treacăt. Îndată va fi liniste pre strade, ușile prăvăliilor se închid și ferestrele locuințelor se iluminează. Ici și colea se aude strigătul de bucurie al copiilor din interiorul caselor, și pădătorii de noapte pășesc tropotind pe trotuarul stradelor.

Pe poarta unui bătrân patrician intră un om înalt, care poartă o pălărie lată și o manta lungă. Un pudel alb îl urmează. După ce ajunse în redicătura (catul) primă, deschise o ușă, pe a cărei firmă sta numele unui artist vestit, și preste câte-va secunde intră în chilia de locuit iluminată palid de o lampă. Un mărtan sur, uriaș se ridică a lene de pe perina, ce era lângă cuptor și salută pe stăpânul seu, torcându-i în giur și frecându-se de picioarele lui. Apoi complimentă în asemenea mod pe pudel și se aședă earăși pe perina sa. Pudul și mărtanul se cunoscneau de mult și trăiră la olaltă nu ca măța cu canele, ci ca doi bravi camerași, cari umblară în scoale la olaltă.

Omul depuse pălăria și mantaua și se apropiă de fereastă. În casa de preste drum flăcărău luminuțele pomului de Crăciun și umbra copiilor și a oamenilor celor mari se desemna pe perdeaua trasă. Lung privi omul la fereasta iluminată, apoi se înturnă dela ea, se sterse cu mâna la ochi și își singur în sine: „Eu sunt singur.“

Revista politică.

Scirile, ce ne vin din Viena, anunță, că dietele provinciale din partea cealaltă a monarhiei noastre afară de cea din Austria inferioară, și-au început activitatea. Până în 9 Ianuarie n. se crede, că parlamentul din Austria inferioară își va isprăvi lucrările, tot așa și cele mai multe diete din țările de dincolo de Laita. Mai mult promit a rămânea întrunite dietele din Boemia și Galiția, și se crede, că aceasta din urmă abia își va fini lucrările până la deschiderea „Reichsratului“, care e în perspectivă a se dechide în 24 Ianuarie n.

Cestiunea țilei este încă tot încurcată. Împertășirile de până acum vestesc, că nu s'a produs încă nici cea mai mică schimbare în situațiune. În timpul mai din urmă însă se observă o mișcare de tot favorabilă pentru manșinerea păcei și aceasta mișcare se atribue cu deosebire ca provenită chiar din partea capetelor încoronate.

Astfel în țilele trecute contele Petru Schuwaloff a avut o lungă audiență la împăratul Wilhelm al Germaniei, și aceasta se privește de un semn favorabil, deoarece Petru Schuwaloff, fratele ambasadorului rus din Berlin, e recunoscut de un amic al păcei și de simbol al bunelor relațiuni dintre Germania și Rusia. Țarul Rusiei încă a primit în audiență pe generalul german Schweinitz, care e ambasador în Petersburg. Generalul Schweinitz a petrecut mai mult timp în Berlin și întorcându-se la Petersburg, se dice, că a predat țarului o scrisoare a împăratului german. Tot astfel vestitul diplomat engles lordul Churchill încă a călătorit în țilele trecute la Petersburg. Călătoria e adusă în combinare cu situațiunea esternă, și i se atribue o deosebită importanță. Lordul voesce să studieze bine situațiunea, ca să poată da direcțiune afacerilor engleze.

Vorbind de situațiunea politică diarul „Kreutz-Ztg“ din Berlin ne surprinde cu un articol caracteristic în felul lui. În Viena nu știu apreția lucrurile, dice numita foaie. Deși vienesii sunt de părere, că cestiunea unui războiu s'a aplanat, lucrul nu stă tocmai așa, pregătirile rusesci n'au încetat, ele se continuă ca și până acuma. Dela o casă de bani din Antwerpen a primit acest jurnal scirea, că Rusia a încercat să facă un împrumut de 700 milioane la un cunsorțiu franceso-belgico-holandez, dar a fost respinsă deoarece bărbății de finanță holandez și belgieni, necunoscând „politica cea încurcată“ a Rusiei n'au voit să-i acoarde nici împrumuturi mai mici.

Pudul ca și când ar fi voit a-i răspunde, se apropie de el, și adie mâna cea caldă cu nasul lui cel rece, dar stăpânul seu nu băgă de samă. „Eu sunt singur“, repetă el. Apoi se aședă pe un scaun și se gândi și resgândi.

Nu erau acele icoanele vesele, ce i se reprezentau în singurătatea sa: o copilărie tristă, o junie plină de muncă obositoare, înșelări și amăgiri de toată natura. Onoarea și binele i-au fost în fine partea, dar în timp de lipsă s'au fost desvătă a se bucura. Juneta i era trecută, pe pērul lui întunecat se sloboșia bruma tomnatică — și el era singur.

Cum sta el așa îngândurat, auți aproape de sine vorbele: „Cumetre, putem povesti o leacă? dl doarme.“

„Bucuros“, răsună răspunsul, începe tu.

„Acesta e cățelul și mărtanul meu“, își dișe domnul, și eu visez. Adevărat, că în noaptea de Crăciun capătă animalele darul vorbirei; aceasta am audit-o adese în tinerețele mele. Numai de nu m'a-și descepta, până voiu audți, ce au acestia de a-și împertăși.“

„Prietine mărtan“, începu cățelul, „ști tu că de o leacă de vreme nu mi mai place de stăpânul? El me dă uitărei. Că nu m'o tuns astăvară, treacă-ducăse, i o ert, dar me doare grozav, că servițele mele nu le mai bagă în samă.“

FOIȚA.

Fermecul Crăciunului.

(Din germanesce, după Rudolf Baumbach)

Soarele voia să se tragă la odichnă. Se încerca însă să mai aurească odată vîrfurile turnurilor și coperișelor, dar vedînd că ași zădarnică i ar fi truda, se ascunse repede după un nuor cenușiu. Stelele isolate se iviau la ferestrele lor, dar negura, ce venia de preste dealuri le nimici pofța, deci își închiseră ferestrele și merseră să se culce. Lucirea lor ar fi fost superflună, că dintr'odată fuseră aprinse de mii de luminări, de cătră oameni voioși, prin cari iluminară noaptea de Decembre. Crăciunul, timpul bucuriei, a venit, și o mulțime de ingeri nevăduți umblau fantastic pe stradele și ulicioarele cetății eterne, aducînd bucurie.

Dar și ființe cu carne și oase și cu obrazii roșii de frig tumultau stradele. Cele mai multe purtau câte un obiect învălît cu îngrijire, care mai târziu, când va fi sub brădetele iluminat, va fi salutat cu strigăte de bucurie. Toți au grabă în seara asta. Nici o grupă de servitoare vorbărețe nu mai împedecă unda mergătorilor și dacă din întemplantare se întălnesc doi cunoscuți, trec repede unul pe lângă

Tot așa de caracteristic în espunerile ssle este și „Nemzet,” carele într'un articol, voidă a răspunde la întrebarea: *pace sau resbel*, face următoarele aprepieri: Pe basa unor informațiuni sigure se poate afirma cu cea mai bună credință, că cei mai esperți factori din armata germană vorbesc pentru începerea resbelului, pentru ca să se pună odată capăt planurilor, ce le urmăresce Rusia. Acești factori importanți nu vor să se scie și nu se tem de vr'un atac din partea Franciei și vorbesc ca siguri de succesul, ce-l vor avea în campania contra Rusiei. Se poate afirma, că de n'ar fi Bismarck cu cuvântul seu hotărîtor pentru pace, armata germană de mult ar fi pe câmpul de răsboiu bine înțeles, în unire cu a noastră și cu armata italiană, luptând contra Rusiei și a aliatului ei, dacă are vre-unul.

Incercările Spaniei d'a-se ridica la rangul de mare putere n'au rămas fără rezultat. Acest titlu l-a recunoscut mai întâiu Germania, Austria și Anglita. Aceasta atitudine încă se aduce în legătură cu cestiunea țilei, voidă adecă puterile, cari nisuesc pentru menținerea păcii, a trage și pe acest stat pe partea lor. Spania ș'a ridicat acum legațiunile din Roma Viena, Berlin și Londra la rangul de ambasade, și manține aceiași titulari, cari vor purta titlul de ambasadori. Anglita, Germania și Austria nu vor schimba nici ele pe titularii vechilor legațiuni la Madrid, cari vor fi transformate în o ambasadă.

În Belgradul Sârbiei luptele dintre liberali și radicali au devenit în timpul din urmă de tot vehemente. Partida radicală a silit pe ministrul de interne a-și da demisiunea și fiind-că o împăcare între aceste două partide a fost imposibilă, ministrul președinte, Ristici, a predat în numele cabinetului regelui demisiunea; astfel dar Sârbia ear pătimește de o crasă ministerială. Regele a primit demisiunea, cu toate că după cum anunță scirile oficioase, s'a străduit a aplana lucrurile, pentru ca să nu fie silită scupcina a se disolvă mai înainte de ce s'ar fi votat bugetul și împrumuturile.

După telegramele sosite din Sofia, în 29 Dec. n. s'a închis sobrania prin principele Ferdinand cu aceeași ceremonie, cu care ea a fost deschisă. În cuvântul de închidere se exprimă mulțumita principelui pentru zelul desvoltat de membrii sobraniei, cari sciu apăra independența și drepturile Bulgariei. Principele atât la înțrare, cât și când a părăsit adunarea, a fost întimpinat de frenetice și nesfârșite urări.

Cântul în învățământul educativ. *)

Publicăm acest tractat al dlui profesor gimnasia din Năsăud Gregoriu Pletos, după revista „George Lazar,” cu atât mai vortos, că cu aceasta temă ne-am ocupat și noi în vr'o doi Nri.

De un timp încoace sunt foarte dese bănuelile, cumcă învățământul actual și scoala de astăzi, nu corespund acceptărilor, cari se cer de la ele. Aceste bănueli se ridică mai cu seamă asupra alor două categorii de scoale: asupra scoalei populare elementare și asupra scoalelor secundare. Ele provin parte de la oameni, cari se țin a fi competenți, parte de la necompetenți. — Cei dintăiu, crescuți în ideile trecutului mai fericit, — pe când din lipsa de cărturari, cu puțină carte puteau ajunge, ca să trăiască în tignă după condeii și învățătura lor — și necunosători de adevărata pro-

*) Discurs introductiv, rostit la cursul supletoriu de cânt, ținut cu învățătorii „Reuniunii Mariane” din districtul Năsăud în Transilvania de G. P.

„Da”, răspuse mârțanul, „el nu mai e cel de odată. Gândesce-te numai, eri a uitat cu totul de a-mi da dejunul. În fine, la bătrânețele mele voi fi silit a șoreci. Aceasta ar fi trist.”

„Sci ce, cumetre”, duse cățelul, „ce ar fi mai bun pentru noi și pentru el? Dacă ne am căpăta noi o doamnă în casă, care se țină dreptate și ordine.”

„Au!” duse mârțanul, „aceasta este o afacere, care cere gândire. Prietini, care și i-au câștigat stăpânul încă de când era calfă, nu vor fi bineveduți de stăpâna. Amândoi am trecut de ameață și spre seară. Dacă tineră stăpână ni ar da pe ușă afară, ce ar fi atunci cumetre?”

„Eu sciu una, care de bună samă așa ceva nu ar face”, duse cățelul, „și tu încă o cunosci.”

Mârțanul privi cu atențiune la o iconiță de pe părete. Era un cap de damă cu nescari ochi intunecați, copilăresci. „Despre aceasta gândesci doară?”

„Da”, duse cățelul, „aceasta ar fi doamnă de noi. Mie mi a cădut foarte dragă, sciu eu de ce, și ție încă nu ți e urită, căci eu am vedut cu ochii mei, cum ți-a dat un tănieraș plin de lapte, când pândiai să prinzi vrăbii în fereastra ei. Apoi domnul nostru . . . .”

„Îi place de el, duse mârțanul, aceasta o sciu eu. Căci când stă ea în fereastră de coase, și stăpânul merge preste drum, atunci ea își încovoie gruma-

blemă a acestor două categorii de scoale, nu află destulă pornire practică în învățământul de astăzi. Cei de al doilea — și aceasta este masa poporului necărturariu, nu află destulă mulțămire pentru jertfele întru susținerea scoalei și îngrijirea pentru creșterea copiilor lor. Înțeleg, că nu sunt aduși de cătră copii lor cărturari în poziție ca să nu le pară rău, că i poartă la scoală. Și toate acestea le atribuiesc scoalei.

Dar în parte, cel puțin, cești din urmă pot să aibă dreptate. Căci dacă un băiat, care a urmat dela 6—12 ani cursul într'o scoală primară și încă doi ani în scoala de re-pefire; mai adange apoi cursul pentru adulți, totuși părăsind scoala, după un an ori doi nu este în stare a-și iscali numele, a ceti o citație, a face un calcul simplu, a cânta un glas în biserică, ori a ceti din apostol ori cazanie, — pentru acela timpul de scoală este timp pierdut, și scoala actuală poartă la aceasta, vină parțială.

Vina aceasta provine de acolo, căci învățătorimea pune prea mare pond pe partea teoretică a învățământului, și din cauza comodității, perde din vedere, că scoalele aceste sunt institute de educațiune, perde din vedere, că problema învățământului educativ este desceptarea interesului multilateral; perde din vedere mai departe postulatul pedagogic, că „desceptarea și desvoltarea acestui interes trebuie să fie astfel întocmite, încât interesul să devină aplicabil în pracsă și motiv pentru nisuițele din viață.

A ajuta din o parte acestor neajunsuri, cred eu, că a fost intențiunea despărțământului local din „Reuniunea mariană”, când a luat concludul a inactiva pentru acum un curs supletoriu asupra unui obiect, care singur are cea mai pronunțată pornire practică, „cântul.” Si a fost un pas foarte prudent din partea autorității superioare scolare, că nu a zădărnicit această nisuiță. Neajunsurile se vor ajuta, când în predarea acestui obiect se va ajunge la o uniformitate oare-care între învățătorii noștri și se va stabili un metod rațional pentru predarea lui. A stabili această uniformitate este merit cursul present. Referatul asupra părții teoretice, mi s'a încredințat mie. Măgulit de această încredere, ve rog să studiem împreună:

1. Care este poziția cântului între obiectele învățământului educativ?
2. De ce însemnătate pedagogică este?
3. Care este procedura metodică pentru predarea lui?

I.

Pedagogia științifică în partea sa didactică face deosebire între învățământul educativ și cel special, și pe cel dintăiu îl face problemă a scoalelor de educațiune, ear pe al doilea al scoalelor speciali. Problema celui dintăiu este a procura o cultură generală, a celui de al doilea o cultură specială. Și această problemă, scoalele de educațiune o resolvă prin aceea, că nu se mărginesc numai la un fel de cunoscințe ori desterități, dându-le astfel oare-care preferință în contul altora, ci au în vedere pe întreg omul după toate trebuințele și după toate referințele lui. Ca rezultat al acestei lucrări, nu se cere a arăta altceva, decât numai un interes multilateral, care să devină motiv pentru voință și lucrări. Și ce este acel interes?

Cuvântul interes are mai multe înțelesuri, și acestea provin de la terenul de întrebunțare a noțiunii. În sens pedagogic, această noțiune este dintre cele mai nouă, de oare-ce ea a intrat pe arena educațiunii deodată cu acel sistem pedagogic, care basează pe realitatea acelei ființe asupra cărei se estinde educațiunea, anume are în vedere latura psihică și etică a omului.

Așa și cu privire la învățământ este o cerință neapărată, ca instrucțiunea să fie interesantă. Această notă însă privește numai ușurătatea apropierei materialului din partea elevului și interesul este numai receptiv. Interesul pedagogic educativ însă merge mai departe, căci deoparte caută nu numai a țină cavitalul de cunoscințe câștigate, dar și a-l înmulți prin aceea, că caută a le aduce la valoare, a le

îmbogăți după măsura înrudirii și necsului dintre ele. Este deci „aceea stare sufletească a unei persoane, în puterea căreia aceasta nu numai are plăcere în ocupațiunea cu un obiect oare-care, dară este și stimulată a se ocupa și mai departe cu densus în mod independent.”

Atributele cardinali a le acestui felu de interes sunt: că el să fie nemijlocit și multilateral. Interesul nemijlocit lucră numai din aplicarea curată pentru obiect și își află mulțămirea în însăși această ocaziune. În interesul multilateral va afla elevul scut puternic contra diverselor poftes, pasiuni și rătăcirii, cari provin din neocupațiune.

Dar se scie, sau de nu, experiența noastră învățăto-rească ne spune, că elevul nu intră în scoală fără de oare-cari cunoscințe. Și de unde le are aceste? Două sunt nu-mai isvoarele: „experiența elevului” și „societatea.” Din aceste două isvoară își trage elevul toată bogăția și tot cercul cunoscințelor sale. Învățământul are numai a se pune pe acest punct de vedere, acesta a-l modifica după cerințele pedagogice și al îmbogăți. Dar și învățământul tot numai din aceste două isvoare își va lua materialul seu. Acest material de învățământ se poate reduce la două grupe: „cunoscințe” și „desterități”, și în considerarea acestora va nisui a rezolvă problema educațiunii, conducând spre idealul perfecțiunii.

Acest ideal al perfecțiunii se compune din trei elemente: adevăr, bun și frumos. Vor fi dar a se produce, fie pe cale mijlocită ori nemijlocită în elev atari stări, pe care le pretinde scopul educațiunii. Anume: luminarea minții pentru cunoașterea adevărului, prin deșteptarea interesului empiric și speculativ; determinarea și cultivarea voinții pentru lucrarea bunului prin deșteptarea interesului etic, simpatic și religios; și cultivarea simțământului pentru gustarea frumosului prin deșteptarea și promovarea interesului estetic.

Ca rezultat al lucrării celei din urmă se înseamnă așa numita cultură estetică. Conținutul culturii estetice se compune din toate acelea lucrări, cari desvoaltă în elevi simțământul spre ideile mărețe ale frumosului, însoțite de nisuița de a descoperi aceea și în forme esterne atât prin fapte cât și prin cuvinte. *

Cultura estetică este întregirea culturii morale și intelectuale și ea se procură mai cu seamă prin așa numitele desterități. Terenul seu este cu preferință grupa artelor. Un obicei vechiu deosebesce trei grupe de arte: plastice, tonice și mimico-chinetice sau de mișcare. Toate artele se consideră ca aplicarea practică a acelor grupe de obiecte de învățământ, cari se numesc desterități și cari sunt caligrafia, desenul, gimnastica, muzica și cântul. Dar tot acestea sunt și mijloacele educative ale culturii estetice.

Eată dar poziția cântului între obiectele învățământului educativ. El completează din sfera artelor tonice cultura estetică, îi dă o formă înălțătoare, idealizează pe om din pulberea trebuințelor ținice.

Pentru legătura, ce o are cu celelalte obiecte, cântului îi compete un loc însemnat în organismul instrucțiunii, și fără de el aceasta ar fi defectuoasă. Acest defect s'au încercat planurile normali a-l delătura prin introducerea lui alătura cu celelalte obiecte de învățământ.

(Va urma.)

Varietăți.

* (Aniversare). M. S. Regina României, renumita „Carmen Sylva,” ș'a serbat în 17/29 Decembrie a. c. a 44 aniversare a născerii Sale.

* Ministrul președinte dl Tisza, după cum se anunță din Pesta, va călători la Viena, unde va petrece vr'o trei zile, după cum s'a obiceiuit și până acum pe la anul nou.

„Da”, răspuse mârțanul, „el nu mai e cel de odată. Gândesce-te numai, eri a uitat cu totul de a-mi da dejunul. În fine, la bătrânețele mele voi fi silit a șoreci. Aceasta ar fi trist.”

„Sci ce, cumetre”, duse cățelul, „ce ar fi mai bun pentru noi și pentru el? Dacă ne am căpăta noi o doamnă în casă, care se țină dreptate și ordine.”

„Au!” duse mârțanul, „aceasta este o afacere, care cere gândire. Prietini, care și i-au câștigat stăpânul încă de când era calfă, nu vor fi bineveduți de stăpâna. Amândoi am trecut de ameață și spre seară. Dacă tineră stăpână ni ar da pe ușă afară, ce ar fi atunci cumetre?”

„Eu sciu una, care de bună samă așa ceva nu ar face”, duse cățelul, „și tu încă o cunosci.”

Mârțanul privi cu atențiune la o iconiță de pe părete. Era un cap de damă cu nescari ochi intunecați, copilăresci. „Despre aceasta gândesci doară?”

„Da”, duse cățelul, „aceasta ar fi doamnă de noi. Mie mi a cădut foarte dragă, sciu eu de ce, și ție încă nu ți e urită, căci eu am vedut cu ochii mei, cum ți-a dat un tănieraș plin de lapte, când pândiai să prinzi vrăbii în fereastra ei. Apoi domnul nostru . . . .”

„Îi place de el, duse mârțanul, aceasta o sciu eu. Căci când stă ea în fereastră de coase, și stăpânul merge preste drum, atunci ea își încovoie gruma-

mătușa celei tinere totodată. Bătrâna venise de acasă, din suburbii, până aci, spre a primi donurile de Crăciun, ce i le procurase nepoată-sa: câți-va punți de zahar și cafea și un spencil de lână moale sură, care-l chiar pipăia bătrâna cu multă bucurie. Colacul de pe masă scădea vedând cu ochii, căci mătușa mânca din el, de gândeai că de trei zile n'a mai mâncat, și ce nu mai putu mânca, lăsă să îl pacheteze cusătoreasa într'o hârtie, se și-l ducă acasă.

„Copilă” duse bătrâna, gătindu-se de cale „tu ai lucra foarte înțelepțesce, dacă ați te ai culca de timpuriu, căci în noaptea asta sfântă se întâmplă lucruri deosebite, și tu esti numai singură. Nu cum va ți e frică?”

Fata clătina din cap ridând. „Ce fel de lucruri deosebite, mătușă?”

„Ai trecut vre-o dată în noaptea de Crăciun pre lângă vre-o biserică? întrebă spălătoreasa.

„Nu?” O când ai scii! Nu voi se te spariu. O fată fecioară poate afla în noaptea asta după cine s'a marita; dar aceasta este o istorie periculoasă.

Copila era atentă. Apoi întrebă: „Și ce trebuie să fac?”

(Va urma.)

* Ministrul de culte și instrucțiune publică, luând în considerare dese plângeri ale învățătorilor cu privire la plățirea neregulată a lefelor, a adresat o notă oficiilor comitatense, ca să îngrijască de plățirea regulată a lefelor învățătoresci.

* Invitare la concertul ce se va aranja de tinerii diletanți din Dobra la 7 Ianuarie st. n. 1888 în sala hotelului „La husariu” cu programul următoriu:

1. „Cavatina” din opera „Kunok” de Weber, executat de quartetul instrumental.

2. „La paloma” și „Medele ruck” de Weiss, duet pentru flaută și violină.

3. „Ziua a apus” de A. Pfeil, executat de quartetul vocal.

4. „Adagio” de Beethoven, executat de quartetul instrumental.

5. „Fantasie” „Espagnola” în timp de wals de E. M. solo pentru violină.

6. „Andante” de Beethoven, executat de quartetul instrumental.

7. „Nor de vijelie” de cavalia, solo de bariton.

8. „Doi ochi” de Gr. Ventura, duet pentru flaută și violină.

9. „Bucurii nevinovate” de Spohn, executat de quartetul vocal.

10. „Hora Sinaiei” de Gr. Ventura, executat de quartetul instrumental.

Inceputul la 7^{1/2} oare seara. Entrée a persoană locul I. 60 cr., locul II. 40 cr., parter 20 cr. pentru copii prețurile înmățate.

(Monumentul lui Radetzky.) Sub presiunea Altei Sale arhiducelui Albrecht comitetul executiv pentru ridicarea unei statue fostului mareșal Radetzky a ținut ședință, la care s'a luat în desbatere forma și mărimea statuei precum și locul, unde are să fie așezată, în Viena. Fondul destinat pentru ridicarea acestei statue se urcă la suma de 223,304 fl. cu precente cu tot. După cum se vorbește statua aceasta va fi foarte imponentă.

* (Comisiunea esaminătoare pentru farmaciști.) Ministrul ung. de culte și instrucțiune publică a denumit pentru durata de trei ani, adică din 1 Ianuarie 1888 până la finea anului 1890, de membrii în comisiunea esaminătoare pentru asistenții de farmacii din partea universității din Cluș pe profesorii: Dr. Rudolf Fabiny și Dr. Árpád Bokai; ca reprezentanți ai societății farm. rurale ungare pe farmaciștii: Dr. George Hintz și Ioan Wolf; agenda prezidențială s'a încredințat Dr.-ului R. Fabiny. Elevii farmaciști, cari s'au făcut anii de prăcșă și vor să depună examen, au a-și înainta cererile Dr.-ului R. Fabiny.

* Din Reșinari ni se scrie: Un băiat de trei ani, durmind în pat, a fost încungiurat de flăcări, aprinzându se paele și rufele din pat, care se afla în nemijlocita apropiere a caminului. Aflându se băiatul singur în chilie, a fost pârilit cu totul, murind în cele mai cumplite dureri. La sosirea mamei sale în chilie, a fost luat și tăvălit în zăpadă — dar in zadar.

Strigătele desperate ale mamei, a alarmat vecinii, cari au mai avut timp, să arunce rufele arzînde afară — scăpând casa de incendiu. Desperațiunea în familie e mare. După înfățișare se pare că mama nenorocitului băiat a și nebunit.

Întemplantarea s'a petrecut Duminecă, la oarele 9 pe când se aflau oamenii în biserică, și întemplantându-se casul numit în o casă din apropierea bisericeii, se poate închipi surprinderea și tumultul oamenilor.

* În urma contractului de delimitare, care a intrat în valoare între monarhia noastră și România, la granițele din spre Bucovina a cedat România Austriei 12, iar Austria României 1101 de hectare; la granița română-ungară a cedat România Ungariei 817; iar Ungaria României 8529 de hectare. România a pierdut așadar prin noul contract 829 de hectare, a câștigat însă 9630 de hectare.

* (Părerea unui diplomat cu privire la tronul principelui bulgar.) Întrebat fiind un diplomat din Viena despre mersul lucrurilor în

Petersburg și Sofia, a răspuns următoarele: Prințul Ferdinand este foarte iubit de bulgari, încât nu cred ca el în fața diferințelor dintre Austria și Rusia, să se hotărească de a abdice. Întemplantându-se se abdică situația, dice respectivul diplomat, de loc nu se va schimba, ci din contră se va agrava. O abdicere a principelui bulgar necalculată, fără consultarea puterilor interesate, dă naștere la dificultăți foarte grave. Căci devenind tronul bulgar vacant se poate întemplantă mai întâiu o miscare în favoarea principelui Ferdinand, care e iubit de bulgari, al doilea o revoluțiune, care va corespunde intențiilor Rusiei de a face linisce în Bulgaria. Amestecarea Rusiei va avea de urmare intervenirea Austriei și a Sârbiei, căci nu trebuie se uităm, că Austria are principiul, că Bulgaria a fost declarată independentă. Rusia din contră susține, că dacă acest principat e independent, apoi trebuie se domnească acolo anarhia și violența. Și una și alta au drept, dice acel diplomat.

* (Timpul.) Câteva zile a nins din grosul, acum domnesce un ger mare. Luni dimineața termometrul Reamur arăta 24 grade sub zero. În multe părți comunicațiunea a fost intreruptă sau de tot anevoioasă din cauza troenelor de zăpadă.

* (Teatrele ungueresci.) Comisiunea financiară a votat pe seama „teatrului național” din Budapesta o subvențiune de 91,000 fl.; iar pentru operă 210,000 fl. Aceste sume însă se crede, că nu ajung și intendantul s'a dat demisiunea. Guvernul a aflat cu cale a da opera în chirie.

* (Bibliografic.) „George Lazar” revistă pentru educațiune și instrucțiune; apare în Bêrlad an. I. Nr 9 e de următorul cuprins: „Școala privită prin prisma socială” (urmare și fine.) „O pagină din istoria învățământului.” — „Școala repetitoare de Duminecă și sârbători la românii din Austro-Ungaria.” — „Cântul în învățământul educativ.” — „Cântece poporane de pe valea Someșului.” — „Buletin pedagogic” — „Bibliografie.”

„Meseriașul rom.”, foaie pentru învățătură și petrecere, întocmită pentru meseriași și toți iubitorii de meserii. Nr. 24 are următorul sumariu: „Cătră cetitori.” — „Câteva noțiuni despre industrie și însemnătatea ei.” — „Foița meseriașului român.” — „Felurite pentru meseriași.” — Multe și mărunte.” — „Diverse.” — „Glume.” — „Têrgurile dela 16—31 Decembrie.”

— „Gazeta Săteanului” va mai apăre sau nu, de la 5 Februarie, 1888? Acestei întrebări răspundem, că depinde dela cetitorii „Gazetei săteanului”.

Acești cetitori sunt chiar rugați a decide, dacă trebuie să urmăim înainte, sau să încetăm această publicațiune, începută de 4 ani și continuată cu atâta regularitate.... ori-cari au fost împregiurările și nenorocirile....

Toți, cari au urmat această Gazetă știu, dacă am îmbunătățit sau nu — treptat — această revistă pentru toți, lesne dar și pot închipi cât de duros e pentru noi a ne despărți de această publicațiune.

E însă, peste puterile noastre materiale d'a mai duce înainte, cu actualul număr de abonați, cari și plătesc abonamentul, cheltuelile, ce reclamă o asemenea publicațiune ilustrată de cunoștințe trebuincioase fie-cărui; deoarece aceste cheltueli covirșesc cu mai multe mii de lei suma abonamentelor incasate pânăcum în fie-care an.

Pentru ca „Gazeta Săteanului” să și peardă independența sa, să fie subvenționată de vr'un partid politic, sau să o scoatem mai puțin îmbunătățită, sau cu un abonament mărit, care să nu-o mai pue la îndemâna tuturor claselor noastre, nu vom putea nici odată face și mai bine preferăm d'a înceta d'a o scoate, de cât să înjosim ceea-ce noi socotim ca o operă începută și continuată cu demnitate.

Să dispară maicurând decâtsă decadă, dacă nu e cu puțință în această țară să se poată susține prin ea însăși o asemenea publicațiune!

Și dacă se va găsi cine va, care să regrete „Gazeta Săteanului”, să scie, că ea n'a încetat din pricina lenei sau nemerniciei noastre, ci numai din cauza lipsei oamenilor de inimă și de caracter din această țară, nedestoinici d'a încuraja o foaie cinstită, care are o altă menire de cât politica de căpătuea'a.

Poftească fie-cine la redacție și să se încredințeze cu proprii ochi, dacă noi ne-am sacrificat sau nu afacerile, timpul, odihna, sănătatea și banii.

Am dus-o cu cele mai mari sacrificii și privațiuni, timp de 4 ani și vađe-se de ne-am dat îndărăt de la linia noastră de purtare și dacă am întârziat cu o di cel puțin d'a o scoate.... ori cari ar fi fost împregiurările.

Suntem hotărâți a face, cu drag, ori-ce sacrificii a intereselor, odihnei și timpului nostru; nu putem însă a cheltui atâtea bani.

D'aceea vom înceta, cu convingerea că — în halul, în care a ajuns, ađi, caracterile — nu mai e

nimic cu puțință d'a face în această țară de bun, trebuincios obștei și nepărtinitor.

La 20 Ianuarie, 1888, va eși ultimul număr de adio al „Gazetei Săteanului”, și la 5 Ianuarie 1888 penultimul.

Direcțiunea „Gazetei Săteanului”.

Mulțamită publică.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna,” aduce și pe calea aceasta, cele mai călduroase mulțamiri tuturor acolora, cari cu ocaziunea ședinții sale publice, ținută la 29 Novembre st. v. au binevoit a contribui prin oferte marinimoase la înmulțirea averei ei.

Seara la cassă au contribuit următorii domni:

Ilustritatea Sa Nicolau Popea, arhimandrit și vicariu arhiepiscopesc, 5 fl.; Dr. Ilarion Pușcariu, arhim. 3 fl.; Dem. Comșa, prof. sem. 2 fl. și cinci opuri în preț de 10 fl.; Dr. P. Cioran 2 fl.; Petrașcu, căpitan 1 fl.; Dna Henzel 2 fl.; Dr. Balint 1 fl.; I. Petric, ppresbiter 2 fl.; A. Cassan, vice-colonel 2 fl.; Dr. Pop, medic 2 fl.; N. Hențu 2 fl.; P. Cosma, dir. la „Albina” 2 fl.; Dr. Crișan, prof. sem. 2 fl.; d-soara Elena Petrașcu 1 fl.; d-soara Hareti Sotir 1 fl.; Dr. R. Roșca, red. la „Telegraful Român” 1 fl.; I. Slavici, dir. la „Tribuna” 4 fl.; I. Popescu, prof. sem. 2 fl.; N. Cristea, ases. cons. 2 fl.; Nic. Frateșiu, protosincol 2 fl.; P. Dunca 3 fl.; M. Voilean, ases. cons. 1 fl.; I. de Preda 3 fl.; P. Roșca, jude regesc 2 fl.; I. Hannia, dir sem. 2 fl.; Z. Boiu, ases. cons. 1 fl.; Iacob Bologa, cons. aulic. 2 fl.; Dr. D. P. Barcian, prof. sem. 2 fl.; I. Keil 5 fl.; Gligor Mateiu 2 fl.; D-na Alecsandrina Mateiu 1 fl.; S. Barcian 1 fl.; I. Popa adv. 2 fl.; Dna Moga 3 fl.; Servian P. Barcian 1 fl. 50 cr.; G. Dima, prof. sem. 1 fl.; I. Nemeș, adv. 2 fl.; Cornel Tobiaș, 1 fl.; Dr. A. Brôte, dir. la „Transilvania” 2 fl.; E. Brote 2 fl.; D. Cunțan 2 fl.; S. Popescu, ppresbiter 3 fl.; G. Bobeș, paroch 2 fl.; P. Simțion, paroch 1 fl.; S. Medean 1 fl.; Măcsim, jude în pens. 1 fl.; P. Ciora 1 fl.; Lupean 1 fl.; Isaia Popa, paroch în Oena 1 fl.; Dna Popa Radu 40 cr.; D. Crețu 1 fl.; I. Popovici, dir. la școala reuniunii femeilor române 1 fl.; I. Ghibu, prof. sem. 1 fl.; dna Bordea 20 cr.; d-soara Stologean 2 fl.; Romul Mircea, inv. în Seliște 1 fl.; P. Pipoiș 1 fl.; D. Lăpădat, inv. în Seliște 1 fl.; Toma Doican 1 fl.; V. Groza 50 cr.; Adrian Furca 1 fl.; A. P. 1 fl.; d-soara Măcelariu din Mercurea 50 cr.

Prin postă au încurs oferte dela următorii domni:

Galacteon Șagău, ppresbiter 3 fl.; N. Todoran, ppresbiter 2 fl.; I. de Lemeny 2 fl.; T. Bârsan, paroch în Dêrste 1 fl.; George Șandor, proprietar în Cuișed 2 fl.; M. Gomboș, primar în Vidra-superioară 1 fl.; Iosif Gomboș inv. în Vidra-superioară 1 fl.; V. Opriș 1 fl.; Florian Rusan, cleric absolut 1 fl.; I. Frâncu, inv. în Alba-Iulia 1 fl.

Din venitul total de 122 fl. 10 cr., subtragându-se spesele de 43 fl. 45 cr. rezultă un venit curat de 78 fl. 65 cr., și cinci opuri.

Tot cu această ocaziune, ne ținem de datorință a aduce mare mulțamită dlui prof. sem. G. Dima, care ca în toți anii, așa și acum a binevoit a instrua și dirigia corul societății, care a executat pie-ele din programa ședinții publice. Sibiu, în 19 Decembrie, 1887.

Pentru comitetul arangiator.

Ioan Teculescu,
președinte.

Demetriu Goia,
secretar.

Loc deschis. *)

Verd, în 12 Decembrie, 1887.

Stimate dle redactor! La corespondința mea din Nrii 114 și 115 ai „Telegrafului român” a apărut de nou un lung răspuns al părintelui pricina din Chirper, prin carele și arată negenat colții veninoși contra mea, însă nu mi este teamă de venitul lui, căci sunt pancerat contra dânsului cu cămașa adevărului, așa dară te rog Dle redactor a da loc și acestui răspuns în coloanele diariului „Telegraful român” spre lămurirea adevărului și înformarea esacta a onoratului pulic cetitoriu.

Eu ce am scris pânăcum în public am dovedit și sunt gata a dovedi ori când mi se va cere, dta însă dle corespondent n'ai dovedit nimica, fără prin frase goale susții un neadevăr, după cum ți-am mai spus, demn numai de dta și consortii Dtale. Eu am dovedit, că protopresbiterul nostru nu corespunde chemării sale, deși dta te încerci să-l împănezi și cu mai multe flori, pecăt cere rațiunea omenească. Ca să trec însă în special la corespondința dtale, dic, că ai tot dreptul, că n'am răspuns imediat la atacurile dtale deși o putem face aceasta, n'am răspuns, că nu sunt atât de sanguinic și răutacios ca dta, n'am răspuns, căci nu m'a alterat de loc ficțiunile dtale precum ai presupus dta, și pe cum ved, că te a mai scos din fire răspunsul meu, ceea-ce dovedesci prin terminii dtale potrivii numai pentru preotul din Chirper și nu altul.

Referitoriu la aserțiunile dtale dle G. că la-și apărarea altor persoane pe sama lor, și dic, că

*) Pentru cele publicate sub rubrica aceasta redacțiunea nu e responsabilă.

Red.

